

ÜLKELERİN COVID-19 SALGINI İLE MÜCADELESİ (MISIR, ÇİN, RUSYA)

Doç. Dr. Alpaslan TÜRKKAN

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
Sağlıklı Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi

Araştırma Görevlisi Nil Kader ÇAĞAÇ

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

MISIR

Mısır, resmi olarak “Mısır Arap Cumhuriyeti”, Sina Yarımadası'nın oluşturduğu bir kara köprüsü ile Afrika'nın kuzeydoğu köşesini ve Asya'nın güneybatı köşesini kapsayan kıtalararası bir ülkedir. Mısır, Gazze Şeridi (Filistin), kuzeydoğuda İsrail, doğuda Akabe Körfezi ve Kızıldeniz, güneyde Sudan ve batıda Libya ile çevrili bir Akdeniz ülkesidir. Akabe Körfezi boyunca Ürdün, Kızıldeniz boyunca Suudi Arabistan ve Akdeniz boyunca Yunanistan, Türkiye ve Kıbrıs ile komşudur, ancak hiçbirisi ile bir kara sınırını paylaşmaz. En büyük şehri olan Kahire aynı zamanda başkentidir.

Yüz milyondan fazla nüfusu ile Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Arap dünyasının en kalabalık ülkesi olup, Afrika'nın en kalabalık üçüncü ülkesi (Nijerya ve Etiyopya'dan sonra) ve dünyanın en kalabalık on üçüncü ülkesidir. Nüfusunun %4'ü 65 yaş ve üstü %31'i 14 yaş ve altı yaş grubundadır. Halkının büyük çoğunluğu, tek ekilebilir arazinin bulunduğu, yaklaşık 40.000 kilometrekarelik bir alan olan, Nil Nehri kıyılarında yaşamaktadır. Toplam ülke arazisi ise 1.010.408 kilometrekaredir. Kişi Başı Gayrisafi Yurt içi Hasıla 3.000, Satın Alma Gücü Paritesi ise 14.000 Dolardır.

Covid-19'un Yayılma Süreci

Wuhan'da başlayan salgından sonra Çin ve Mısır arasındaki tüm uçuşlar 26 Ocak ta yasaklanmıştır. Mısır Sağlık Bakanlığı, ülkede ilk pozitif vakayı 14 Şubat'ta Kahire Uluslararası Havalimanı'nda saptanan bir Çin vatandaşıyla duyurmuş, Mısır yetkilileri Dünya Sağlık Örgütü'nü (WHO) bilgilendirerek, hastayı hastanede izolasyona almış, temaslılarını tespit ederek izlemiştir.

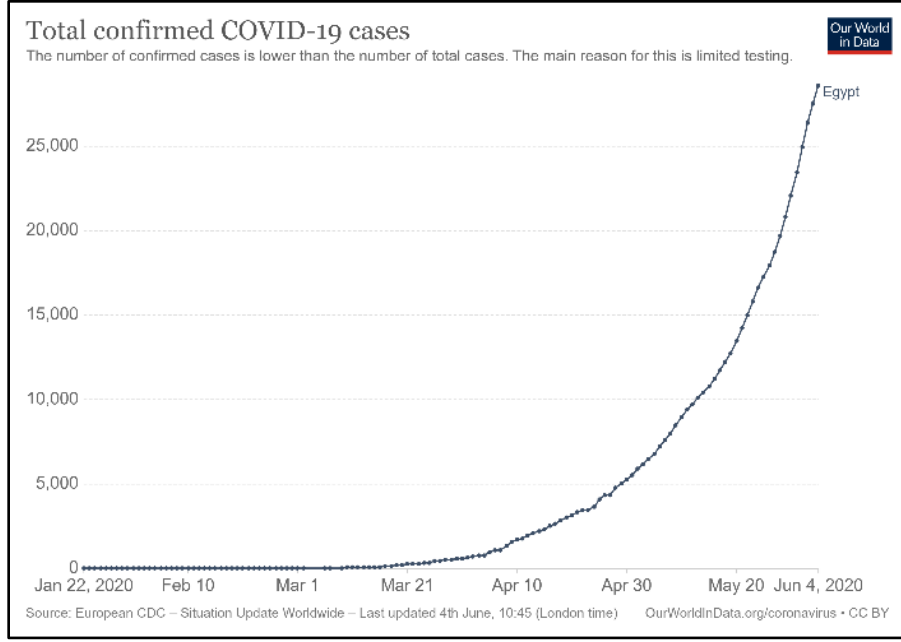

Şubat ayı sonları ve Mart ayı başında, dünyanın değişik bölgelerinden, Mısır'a seyahat sonrası tespit edilen koronavirüs vakaları bildirilmiştir. ABD'de iki, Tunus'ta iki olgu ve birkaç potansiyel olgu, Fransa'da iki, Kanada'da bir ve Tayvan'da bir olgu Mısır'a seyahatleri ile ilişkilendirilmiştir.

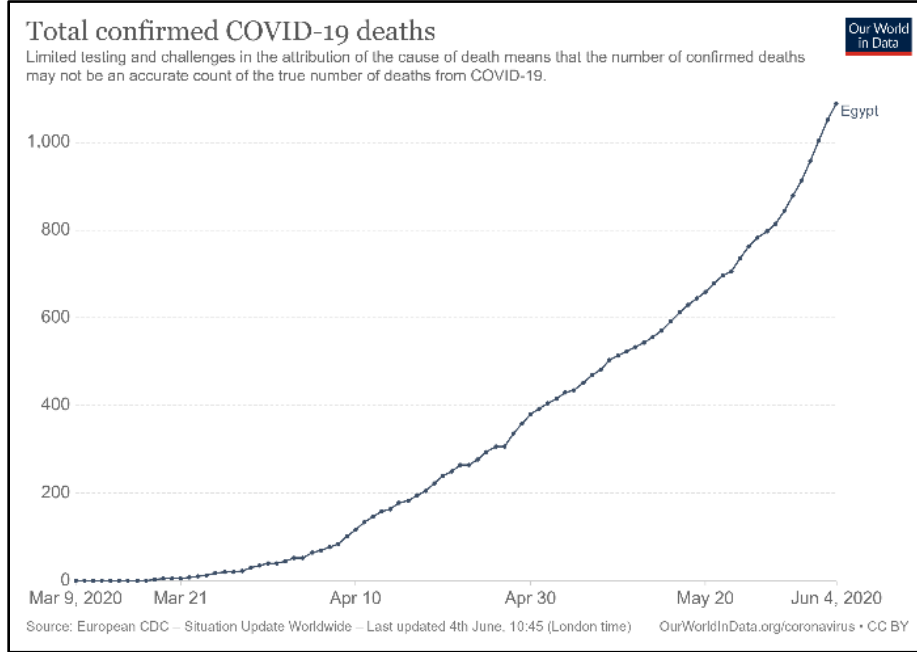
Bunların ardından basında Mısır'ın COVID-19 vakalarını örtbas etmesine ilişkin iddialar türemiş ve 28 Şubat'ta Mısır kabinesi iddiaları reddetmiştir. Katar, 1 Mart'ta Katar vatandaşları hariç, COVID-19'un yayılmasını önlemek için bir güvenlik önlemi olarak, Mısır'dan gelen tüm ziyaretleri yasakladı. Aynı gün Mısır ikinci COVID-19 vakasının tespit edildiğini duyurdu. Mısır'ın 2 Mart'ta Middle East Monitor tarafından bildirilen 20 laboratuvar onaylı COVID-19 vakası olduğu, doğrulanmış vakaların Sağlık Bakanlığı ve DSÖ raporlayıcılarının erişemediği askeri hastanelerde tutulduğu iddiası haberlere yansdı. Resmi istatistiklere dahil edilmediği iddia edilen olgular arasında Tanta Askeri Hastanesi'nde bir aile ve Qasr El Eyni Hastanesi'nde dört kişi olduğu belirtildi.

Ülkede COVID-19 nedenli ilk ölüm vakası 8 Martta gerçekleşti. Ölen 60 yaşında bir Alman vatandaşıydı. 12 Mart günü 80 olgu ve 2 ölüm bildirildi. Bir gün sonra olgu sayısı 93'e ulaşmıştır. Tunus'ta aynı gün Mısır'dan dönen ikinci COVID pozitif olgusu saptanmıştır. Bunun üzerine Tunus yönetimi, Mısır sınırını kapatarak Mısır'dan gelen herkese karantina uygulamaya başlamıştır. Mısır 19 Mart'ta yürürlüğe girmek üzere, havaalanlarını kapatmaya ve tüm hava yolculuklarını askıya almaya karar vermiştir.

Mısır hükümeti ülke genelinde, 19-31 Mart 2020 tarihlerinde saat 19:00-06:00 arasında temel gıda ihtiyacı sağlayan yerler, eczane ve eve teslim hizmetlerini dışarıda kalan tüm restoranlar, kafeler, gece kulüpleri ve halka açık yerleri kapatma kararı almıştır. Camilerdeki ibadet 21 Mart'ta ve iki hafta boyunca askıya alınmıştır. Kıpti Ortodoks Kilisesi de tüm kiliselerin kapatıldığını ve salgının yayılmasını önlemek için ritüellerin ve toplu faaliyetlerin askıya alındığını duyurmuştur.

Grafik 1. Mısır'daki toplam COVID-19 olguları

Grafik 2. Mısır'daki toplam COVID-19'a bağlı ölümler

Ülkede 31 Mayıs'ta toplam olgu sayısı 23,449, ölüm sayısı 913'e ulaşmıştır. Günlük olgu ve ölüm eğrileri ile logaritmik toplam vaka eğrilerine göre Mısır'ın plato fazına ulaşmadığı ve bir dönem daha olgu sayılarında artış olacağı düşünülebilir (Grafik1 ve 2).

Alınan Önlemler

- Başlangıçta belli bölgeleri, sonrasında tüm ülkeleri kapsayan dış ve iç hat seferlerinin kısıtlanması.
- İbadethanelerde toplu ibadet ve ritüellerin durdurulması.
- Ülke genelinde kalabalık etkinliklerin kısıtlanması ve insanların toplu olarak bulunduğu işletmelerin hizmet saatlerinin düzenlenmesi.
- Sağlık Bakanlığı tarafından şirketler ve kurumlarda uygulanmak üzere 3 adımlı bir plan geliştirilmiştir. Bu plan, ilk adımında enfeksiyon bulaşmasını önlemek için en temel adımlardan olan, maske takma, el dezenfektanlarının sağlanması, rutin temizlikler, yemekhanelerin kapatılması ve havalandırmanın yapılması şeklindeki önlemlerden oluşmaktadır. İkinci adım, hastaların tespiti için ateş ölçümü, hasta personelin izolasyonu, riskli grupların işten uzaklaştırılması ve uzaktan çalışma sistemleri getirilmesini ve üçüncü adım kişisel koruyucu malzemelerin, tek kullanımlık bardak ve çatal gibi ihtiyaçların karşılanmasını kapsar.
- Toplu taşıma araçları için önlemler getirilmiştir. Toplu taşımanın maske ile kullanılması, her araçta yeterli boşluk bırakılması ve araçlarda maksimum insan kapasitesinin belirlenmesi sağlanmış. Aynı hattaki taşıt sayısı artırılarak yolcu birikmesinin önlenmesi ve elektronik bilet teşviki, taşıtların uygun şekilde dezenfekte edilmesi, araçlarda uygun filtre bulunmuyorsa ve periyodik temizlik yapılmıyorsa klimaların kullanılmaması gibi önlemler alınmıştır.
- Salgınları kontrol etmek ve ekonomik devamlılığı sağlamak, denge kurmak için toplum müdahaleleri oluşturmak amacıyla “Dinamik Birlikte yaşam” (Dynamic Coexistence) adlı bir prensip belirlemiştir. Bu prensip altı temel başlıktan oluşmaktadır:
  - 1- Çeşitli kurum, kuruluş ve ulaşım araçlarının çalışması için temel gereklilikleri belirlemek,
  - 2- Sosyal izolasyonu sağlayacak tüm faaliyetlere devam etmek ve kalabalıklaşmayı azaltmak,
  - 3- Yaşlıları ve kronik hastalığı olanları korumak,
  - 4- Yüzü maske ile örtme kültürünü yaymak,
  - 5- Toplantılardan kaçınmak,
  - 6- Genel sağlık durumuna dikkat çekilmektir.

- Ülkede, geri dönüş süreci için de açıklanmış bir plan bulunmaktadır. Bu plan üç temel aşamadan oluşmaktadır:
  - İlk aşama: herhangi bir aksilikten kaçınmak için katı önlemler alınması ve önlemlerin derhal başlatılması ve ülke düzeyinde art arda iki hafta içinde saptanan toplam yeni vakalarda bir azalma olana kadar devam ettirilmesidir.
  - İkinci aşama: ilk aşamanın bitiminden sonra başlayan ve 28 gün boyunca devam eden ara prosedürler aşaması.
  - Üçüncü aşama: Ağır önlemlerde azaltmalara gidilmesi ve bunların yerini sürekli prosedürlerin almasıdır. İkinci aşamanın hemen ardından başlar ve diğer organize kararların verilmesine veya Dünya Sağlık Örgütü'nün küresel risk değerlendirmesinin düşük seviyeye düştüğünü ilan etmesine kadar devam edecektir.

ÇİN

Asıl adıyla Çin Halk Cumhuriyeti, Güney Asya'da bir ülke olup 2017'deki 1.428 milyar nüfusuyla dünyanın en kalabalık ve yaklaşık 9.6 milyon kilometrekare yüzölçümü ile en büyük ikinci ülkesidir. Çin Komünist Partisi tarafından yönetilen ülke; 22 eyalet, beş özerk bölge, dört doğrudan yönetilen şehir ve Hong Kong ile Makao özel idari bölgesine egemendir. Ülkenin kişi başına geliri satın alma gücü paritesi olarak kişi başı 19.520 Dolar olup 1978'de ki ekonomik reformların ardından dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden biridir. Nüfusun yaklaşık %17'si 14 yaş ve daha küçük, %13'ü 65 yaş üstü bireyden oluşmaktadır.

COVID 19'un Yayılma Süreci

İlk teyit edilen hastanın semptomları 1 Aralık 2019'da başladı, ancak daha sonra Güney Çin Sabah Postası ilk vakanın 17 Kasım gibi erken bir tarihte Hubei eyaletinden 55 yaşında bir hasta olabileceğini bildirdi. Daha yakın bir tarihte, 27 Mart 2020'de, bir hükümet belgesinden alıntı yapan haber kuruluşları, 10 Aralık 2019'da semptomlar yaşamaya başlayan ve daha sonra koronavirüs hastalığı için pozitif olan 57 yaşında bir kadının 6 Mart 2020'de The Wall Street Journal'da açıklandığını bildirerek bu vakanın koronavirüs pandemisinde ilk vaka olabileceği iddiasında bulunuldu.

İlk teyit edilen hasta Huanan Deniz Ürünleri Pazarı'na maruz kalmamış olmasına rağmen, dokuz gün sonra pazara maruz kalanlar arasında virüs salgını başladı. 26 Aralık'ta Shanghai PHC, Wuhan CDC ve Wuhan Merkez Hastanesi'nden pnömoni etkeni bilinmeyen bir hasta örneği alınmış ve yeni bir koronavirüs içerdiği teyit edilerek bir araştırmaya başlanmıştır.

2003 yılında SARS ile mücadele deneyimi olan Hubei Entegre Geleneksel Çin ve Batı Tıbbi Solunum Tıbbi Bölümü müdürü, Zhang Jixian, tarafından etkeni bilinmeyen bir pnömoni vakası kümesi gözlemlenene kadar salgın fark edilmedi. 26 Aralık 2019'da, Zhang'ın hastanesinin yakınında yaşayan birkaç yaşlının, ateşi ve öksürüğü için ona gelmesi üzerine, çifte yaptığı bilgisayarlı tomografi tarama sonuçları, akciğerlerinde bilinen herhangi bir viral pnömoniden farklı olan olağandışı değişiklikler gösterdi. Zhang, çiftin oğlunda da benzer durumlar buldu. Dr. Zhang aynı gün, Huanan Deniz Ürünleri Marketi'nden gelen bir hasta da bu olağandışı durumu gördü.

Bunun üzerine 27 Aralık'ta, keşfini hastanesine bildirdi ve kısa bir süre sonra Jianghan CDC'ye, bunun ailesel kümede belirtildiği gibi bulaşıcı bir hastalık olabileceğini düşünerek bilgi vermiştir.

28 ve 29 Aralık'ta, Huanan Deniz Ürünleri Marketini ziyaret eden üç hasta daha hastanenin kliniğini ziyaret etti. Hastane il ve belediye sağlık komisyonlarını bilgilendirdi. Sağlık komisyonları, 29 Aralık'ta yedi hasta için epidemiyolojik araştırma yapmak üzere Wuhan ve Jianghan CDC ve Jinyintan Hastanesi'ni atadı. Bunlardan altısı bulaşıcı hastalıklar için uzmanlaşmış bir tesis olan Jinyintan'a transfer edildi. Sadece bir hasta transferi reddetti.

27 Kasım 2019'da CDC'ye bildirildikten sonra salgına ilişkin doğrulanmamış belgelerin internette ortaya çıkmasından sonra, 31 Kasım'da, CDC tarafından Huanan Deniz Ürünleri Pazarı ile ilgili etkeni bilinmeyen bir pnömoni vakası kümesi olduğu açıklanmıştır. İlerleyen günlerde Ulusal Sağlık Komisyonundan bölgeye gönderilen görevlilerin incelemelerinden sonra, Çin yetkilileri Dünya Sağlık Örgütü'nün resmi bilgilendirmesini yapmıştır.

8 Ocak'ta Yeni Koronavirüs pnömoni nedeni olarak tespit edildi, sonrasında virüsün genetik materyali Açık Kaynak bir veri tabanında paylaşıldı.

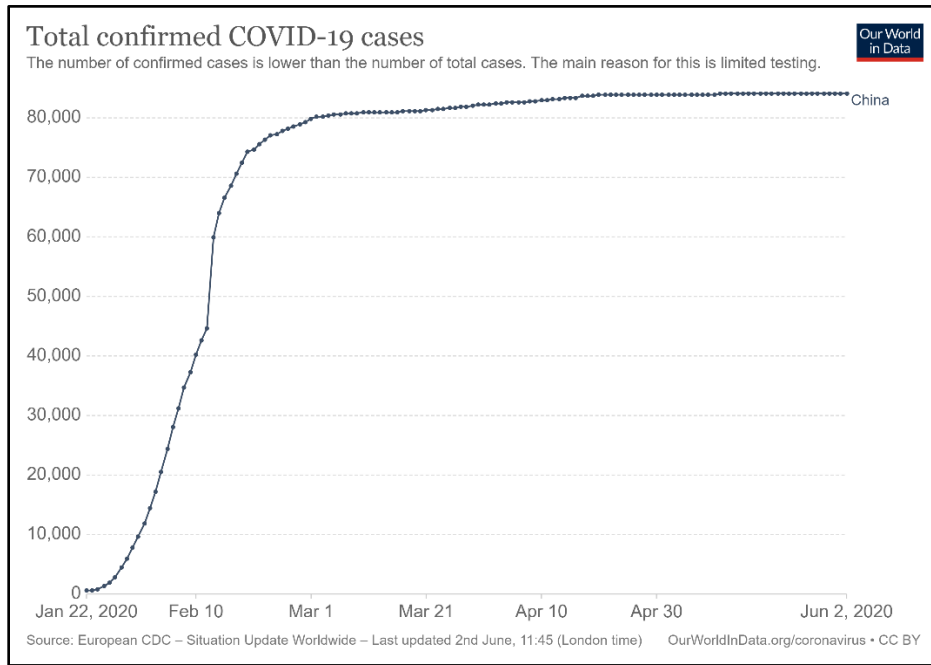
Halk ve medya tarafından, salgının ilk dönemlerinde müdahalede geç kalınması ve salgının yayılmasının önlenememesi nedeniyle Wuhan ve Hubei yetkilileri eleştirildi. 29 Ocak'ta virüs tüm ana kara Çin'e yayılmış ve Çin tarafından en yüksek seviyede Halk Sağlığı acil durumu ilan edilmiştir. 31 Ocak'ta da Dünya Sağlık Örgütü tarafından salgın, "Uluslararası Öneme Sahip Halk Sağlığı Acil Durumu" olarak ilan edildi. 8 Şubat'a gelinliğinde, 34.878 doğrulanmış olgu ve 724 ölüm vardı.

Çin hükümetinin, başlangıçta salgın hakkındaki tartışmaları sansürlediğine yönelik iddialar bulunmaktadır ve buna halk ve medyanın tepkisi büyük olmuştur. Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri Xi Jinping, 25 Ocak'ta "ciddi bir durum" konusunda açıklama yapmış, Parti Politbüro, Premier Li Keqiang liderliğinde salgın kontrolü için özel bir grup oluşturmuştur.

Salgını kontrol amacıyla, 25 Ocak Çin Yeni Yılı kutlamaları iptal edilmiş, ülke genelinde seyahat sırasında yolcuların vücut sıcaklıkları kontrol edilmiş, Wuhan ve Hubei de dahil olmak üzere farklı bölgelerde salgın kontrolü (CEC) komutaları oluşturulmuştur. Birçok eyaletler arası otobüs ve demiryolu hizmeti askıya alınmış ve 29 Ocak'a kadar tüm Hubei şehirleri karantinaya alınmıştır.

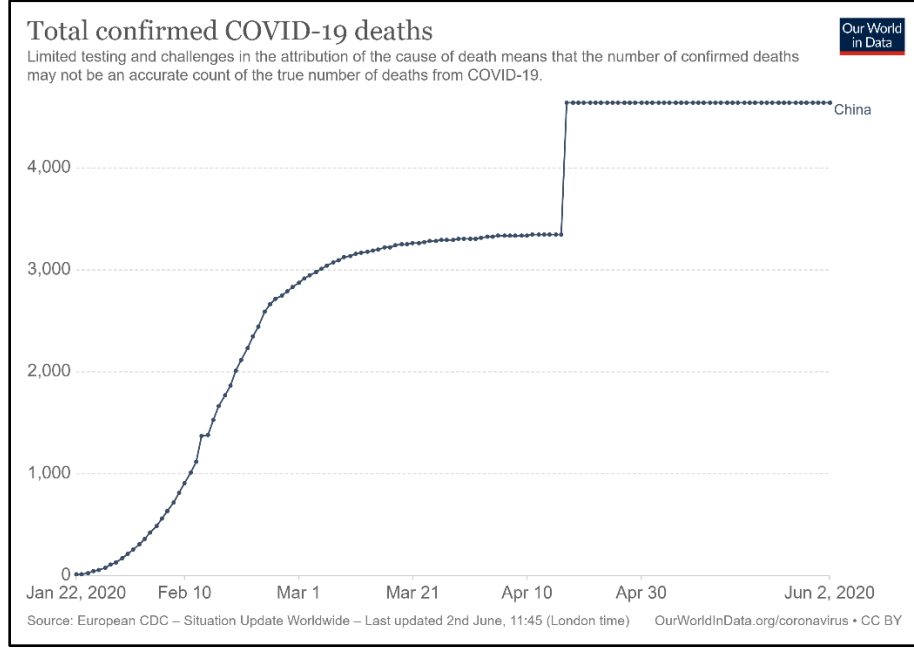
Sokağa çıkma yasakları Huanggang, Wenzhou ve diğer ana kara şehirlerinde uygulanmıştır. Şubat ayında maske ve diğer koruyucu ekipman üretiminde dünya merkezi olmasına karşın bölgede, büyük sıkıntı yaşanmış, diğer ülkeler tarafından Çin'e tıbbi malzeme bağışlanmıştır.

25 Şubat'ta, ana kara Çin dışındaki yeni teyit edilen vakaların sayısı ilk kez Çin'i aşmış, 6 Mart'a kadar, rapor edilen yeni vaka sayısı, krizin zirvesinde günde binlerce kişiden, ulusal olarak günde 100'den daha aza inmiştir. 13 Mart'ta, yeni ithal vakaların sayısı, ilk kez yurt içindeki yeni vakaların sayısını geçmiştir.

Grafik 3. Çin'deki toplam COVID -19 olguları

Grafik 4. Çin'deki toplam COVID -19'a bağlı ölümler

Çin'de yaşanan ölüm ve olgu sayılarına ilişkin grafikler (Grafik 3 ve 4) değerlendirildiğinde görülen 13 Şubat'taki sıçrayıcı artış, Hubei Eyaleti tarafından, Wuhan'daki vaka ve ölüm sayılarına yapılan düzeltmeler sonucu ölümlerin sayısının 2.579'dan 3.869'a çıkması, olgu sayısına da 325 olgu ilave edilmesine bağlıdır. Ülke genelinde 31 Mayıs'a kadar toplam 84.128 olgu, 4.638 ölüm olmuştur. Çin'de olgu ve ölüm sayılarının neredeyse sabitlendiği görülmektedir.

Alınan Önlemler

Çin resmi kurumları tarafından alınan önlemler çok geniş çaplı alanlarda uygulanmış ve ilk aşamada hareketi kontrol edici ve kısıtlayıcı önlemlerle salgının durdurulması hedeflenmiştir. Salgının tespit edildiği 27 Aralık'tan itibaren alınan önlemler:

- Aralık 2019'un sonunda Henan - Wuhan trenleri çift yönlü askıya alındı. Ocak 2020'nin başlarında, Henan Eyaleti yerel yönetimi, tam dezenfeksiyon önlemleri almış, etkili ve yoğun bilgilendirmelerle insanlar arasında salgın önleme ve karantina konusunda güçlü bir farkındalık yaratmaya çalışmış, köy girişlerinde geri dönüş noktaları ve kontrol noktaları oluşturarak hareketliliği kontrol altında tutmaya çalışmışlardır.

- 10 Ocak- 18 Şubat arası 40 günlük Çin Yeni Yılı Tatili'nde (Chunyun) ailelerinin yanına gidenler ile salgının yayılmasını önlemek için toplu taşıma araçlarında önlemler alınmış ve dezenfeksiyon uygulanmıştır.
- 26 Şubat'ta Bahar Festivali Tatili uzatıldı, işe dönüş ve eğitim başlangıcı geciktirildi.
- Ulusal ve uluslararası spor müsabakaları, güzellik yarışmaları gibi toplu etkinlikler durduruldu.
- 21 Ocak günü, Wuhan Kültür ve Turizm Bürosu, kentin vatandaşlarına yönelik yapılan turizm tanıtım faaliyetini erteledi. 23 Ocak'ta Büro, Wuhan'daki müzelerin, anıtların, halk kütüphanelerinin ve kültür merkezlerinin geçici olarak kapatıldığını duyurdu. Diğer bölgelerde de peşi sıra turistik bölgelerin kapatılması, büyük etkinliklerin durdurulması önlemleri alındı.
- 21 Ocak 2020 tarihinde, Milli Eğitim Bakanlığı salgın önlenmesinde, eğitim sisteminden iyi bir iş çıkarmasını talep etmiş, bunun ardından, özel okullar devam eden derslerini bir sonraki sömestra kadar durdurduklarını duyurmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı 27 Ocak'ta tüm yüksek eğitim kurullarının eğitimlerini bir sonraki sömestra kadar durdurmasını tavsiye etmiş, tüm K-12 eğitim kurumları için yeni sömestr başlanması tarihinin yerel olarak belirlenerek bu tarihlere kadar kurumların kapatılmasını belirtmiştir.
- Yerel yönetimler Hubei'de karantina yapılmasından sonra, buradan gelen yollarda kontrol noktaları oluşturmuş ve bazı bölgelerde Hubei'den gelmiş kişilerin kilit bölgelerde 14 gün karantinaya alınması zorunlu tutulmuştur. Bazı bölgelerde ise Hubei'de belli tarihlerde bulunmuş kişilerin taramalara katılması zorunlu tutulmuştur.
- Kimi eyaletler, yerleşim bölgelerini ve çalışma ünitelerini ziyaretçilere kapatmıştır.
- Sokağa çıkma yasakları ilan edilmiş ve ihtiyaçların alınması için aileden kişiler belirlenerek belli günlerde sadece o kişinin çıkmasına izin verilmiştir.
- Fabrikaların çalışmasına ara verilmiş ya da üretimleri azaltılmıştır. Tekrar açılana kadar geçen sürede virüs bulaşmasının önlenmesini sağlayacak önlemler alınmıştır.
- Cep telefonu uygulamaları ile sağlık takip sistemi kullanılarak yayılma önlenmeye ve azaltılmaya çalışılmıştır.
- Mart ayına kadar ülkeye uçuşlar azaltılmış ve yabancı uyrukluların girişleri engellenmiştir.
- Bölgelerde koronavirüs hastalığına yönelik vakaların toplanması, hastanelerde bölgeler oluşturulması, spor salonları gibi toplu yerlerde hafif vakaların izole edilmesi gibi önlemler alınmış, eş zamanlı olarak temaslıların da takipleri yapılmıştır.

- 1 Şubat'ta Çin Halk Bankası ve diğer beş departman, salgın kontrolü için mali desteğin daha da güçlendirilmesi ve ilgili finansal hizmetlerin dönem boyunca daha da güçlendirileceğini bildiren bir bildiri yayınlamışlardır.
- 30 Ocak'ta Maliye Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı, koronavirüs ile ilgili işlerde çalışan personele ek ödeme yapılacağını bildirmiştir.

SARS gibi bulaşıcı hastalık tecrübesi bulunan Çin, bu süreçte aldığı sıkı önlemlerle, hasta sayılarını azaltmış, günlük ölümler ve yeni vaka sayılarında oldukça düşük sayılara ulaşmıştır. Günümüze gelindiğinde ülkede önlemler aşama aşama kaldırılmaya başlanmıştır.

Sürecin yönetiminde; başlangıçta medyaya sıkça yansıyan salgına dair bilgilerde şeffaflık bulunmaması, salgın olduğunun ulusal medyaya taşınmasında ihbarcı konumunda olan sağlık personellerinin baskı altında kalması gibi olayların toplumun güvenini oldukça sarstığı ve hem sosyal medyaya hem de klasik medyaya yansıyan panik hali ile bilimsel temeli olmayan değişik önlemlerin toplum tarafından kullanımının artmasına neden olduğu düşünülmektedir.

RUSYA

Resmi adıyla Rusya Federasyonu, Doğu Avrupa ve Kuzey Asya'da bulunan kıtalararası bir ÷lkedir. 17.125.200 kilometrekarelik yüzölçümü ile dünyanın en büyük ÷lkesidir. ÷lkede bulunan 85 federal bölgede yaşayan 146.7 milyon nüfusu ile Rusya, Avrupa'nın birinci ve dünyanın dokuzuncu en kalabalık ÷lkesidir. Rusya'da doğumda beklenen yaşam süresi 72.4 yıldır (erkekler için 66.9 yıl ve kadınlar için 77.6 yıl). 18 yaşın altındaki nüfus %23,21, 65 yaş üzeri nüfus ise %15,6'dır. Rusya'nın başkenti ve en büyük şehri Moskova'dır. Kişi başı Gayrisafi Yurt İçi Hasıla yılda 11.305, Satın Alma Gücü Paritesi ise 30.819 dolardır.

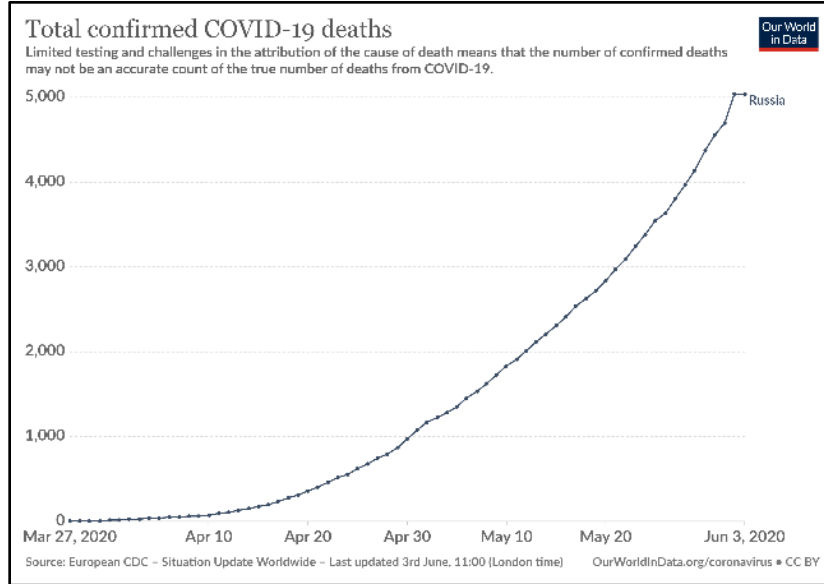
COVID-19'un Yayılma Süreci

24 Ocak'ta ilk test sistemleri geliştirildi ve ÷lke genelindeki laboratuvarlara dağıtıldı. Bunun ardından 31 Ocak'ta, Çin uyruklu iki olgu saptandı. 23 Şubat'ta, Diamond Princess kruvaziyer gemisinden sekiz Rus, 3'ü kesin vaka olmak üzere Tataristan'ın Kazan kentine tahliye edildi. Üç hasta da dahil olmak üzere bu sekiz kişi 8 Mart'ta taburcu olmuştur. 28 Şubat'ta Rus bir erkek, İran'ı ziyaret ettikten sonra Azerbaycan'da pozitif olarak tespit edildi. Birkaç gün sonra Birleşik Arap Emirlikleri Sağlık Bakanlığı iki Rus'un virüse maruz kaldığını duyurdu. Öncelikle yurt dışından seyahat öyküsü olan kişilerde başlıca yeni vakalar görülmesiyle ve ardından yerel vakaların da ortaya çıkmasıyla hastalık Rusya'ya yayıldı.

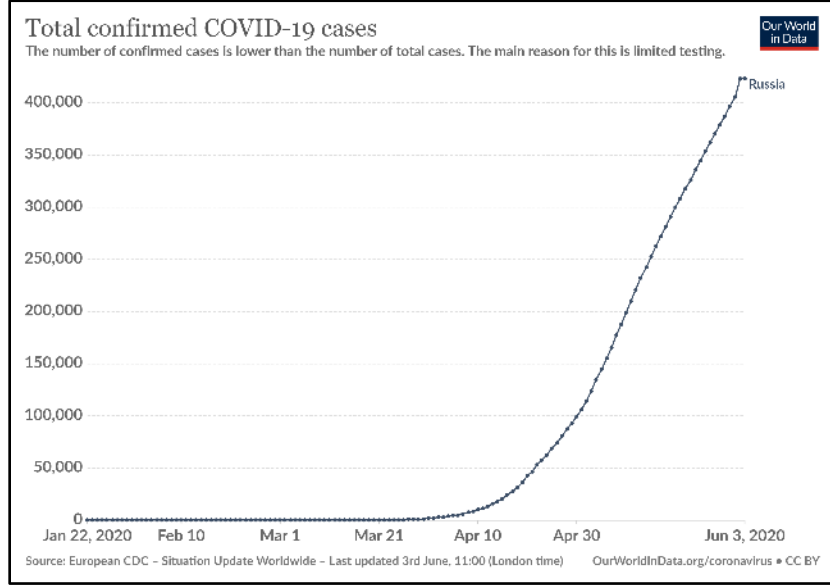
Erken önleme tedbirleri arasında Çin sınırının sınırlandırılması ve kapsamlı testler yer aldı. 2 Mart'ta İtalya kaynaklı yayılma; etkinliklerin iptal edilmesi, okulların, tiyatroların ve müzelerin kapatılması, ÷lke sınırının kapatılması ve 11 Mayıs'a kadar süren çalışmaya ara vermenin ilan edilmesi gibi ek önlemlere yol açtı. Rusya, karantinalar uygulayarak, potansiyel virüs taşıyıcılarına baskınlar düzenleyerek ve karantina önlemlerine uymayanları tespit etmek için yüz tanıma teknolojisi kullanarak önlemler aldı. Tıbbi maskelerin ihracatının yasaklanması, Moskova Metrosunda rastgele kontroller yapılması gibi önlemler de uygulandı. Mart ayının sonuna kadar, Moskova dahil olmak üzere ÷lkenin büyük bir kısmında kısıtlamalar uygulandı. Tüm bunlara rağmen 27 Nisan'da, tespit edilen olgu sayısı Çin'dekileri aşmıştı.

Financial Times ve New York Times da dahil olmak üzere bir dizi medya kuruluşu, Nisan ayında yaklaşık 1.800 ölümün daha kaydedildiği Moskova'da resmi olarak bildirilen ölüm oranlarındaki artışa dayanarak, ÷lkedeki ölüm sayısının yetersiz raporlandığını iddia etti. Financial Times St.Petersburg'da benzer bir artış kaydetti ve sonuçta yaklaşık %70 daha fazla ölüm olabileceği sonucuna vardı. Rus yetkililer medya raporlarını eleştirdi. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Maria Zakharova raporların dezenformasyonu arttırdığını

ve geri çekilmelerini talep eden mektupların iletileceğini ifade etti. Yetkililer, görece düşük sayıda ölümün virüsle savaşmak için alınan önlemlerden kaynaklandığını ve test kapsamının önemli ölçüde arttığını ve enfeksiyonların hızla tespit edilmesini sağlanması nedeniyle olduğunu belirttiler. Ölüm sayılarının az olmasına ilişkin başka bir yanıt da Sovyetler Birliği ve Rusya'da başlatılan BCG aşısı dahil aşı programlarından kaynaklanabilir iddiası ortaya atıldı. Bu fenomeni "Rus Mucizesi" olarak adlandıran Alexander Myasnikov, Ruslar arasında sağlıklı bir mikrobiyotayı da bir sebep olarak dile getirmiştir. Gamaleya Onurunda Epidemiyolojik ve Mikrobiyolojik Araştırma Enstitüsü müdürü Alexander Ginzburg gibi diğer sağlık görevlileri ve biyologlar da Rus halkı arasında yüksek bir bağışıklığa işaret etmiş, Rospotrebnadzor başkanı Anna Popova, Rusya'daki etkili epidemiyolojiyi sebep olarak göstermiştir.

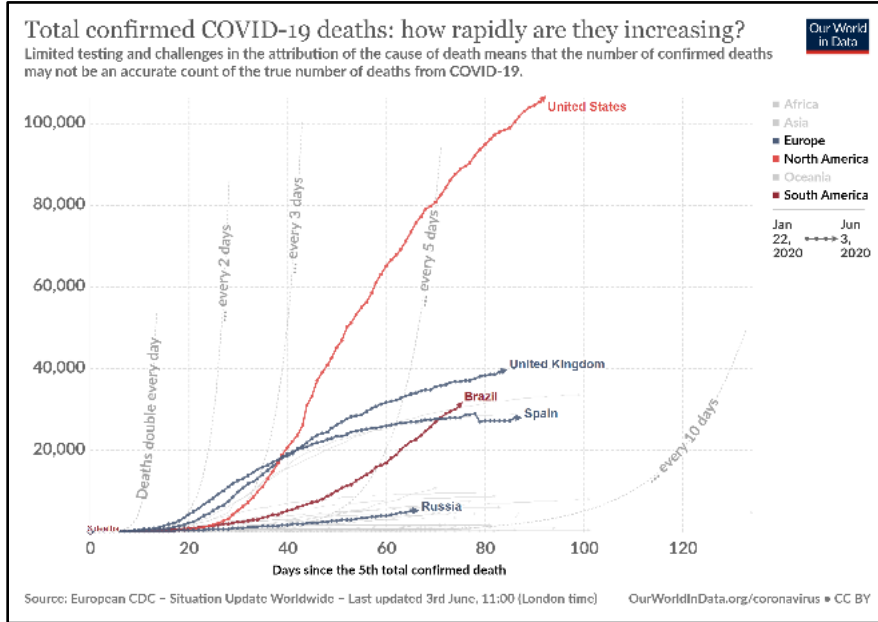

Grafik 5. Rusya'daki toplam COVID -19 ölümleri

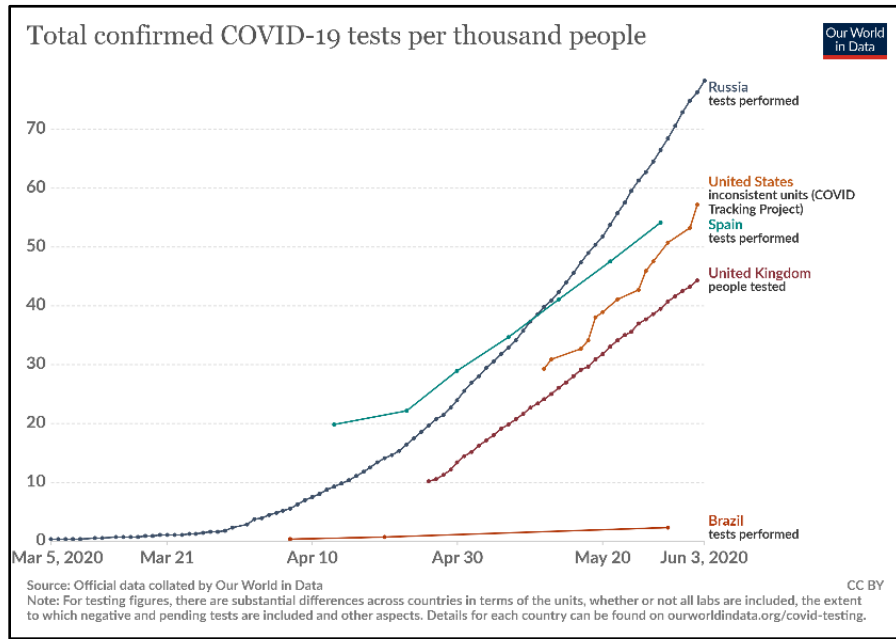
Grafik 6. Rusya'daki toplam COVID-19 olguları

Rusya şu andaki olgu sayısı ile ABD ve Brezilya'dan sonra dünyanın üçüncü en fazla olgusuna sahip ülke haline geldi. Resmi rakamlara göre, 3 Haziran itibarıyla Rusya'da 432.277 onaylı olgu, 195.957 iyileşen olgu ve 5.215 ölüm gerçekleşti (Grafik 5 ve 6). Süreçte 11.4 milyondan fazla test gerçekleştirildi. Moskova şehri şu anda en çok etkilenen federal bölgedir.

Grafik 7. En yüksek vaka sayısına sahip beş ülkedeki toplam COVID-19'e bağlı ölüm sayılarının karşılaştırması

Rusya'dan bildirilen ölüm sayısı, salgından ciddi şekilde etkilenen diğer ülkelere göre önemli ölçüde düşüktür. En çok vaka görülen 5 ülkede toplam ölüm sayılarının karşılaştırılmasına bakıldığında, (vaka sayısına göre ilk 5 ülkedeki toplam ölümler; ABD 109.142, Brezilya 32.568, Rusya 5.215, İspanya 27.128, İngiltere 39.728) Rusya'nın toplam ölüm sayısının dikkat çekici şekilde düşük olduğu yadsınamaz (Grafik 7). Vakaların ölüm oranları değerlendirildiğinde ABD'de vakaların %5,80'i, Brezilya'da %5,62'si Rusya'da %1,1'i, İspanya'da %11,64'ü ve İngiltere'de %14,16'sı öldüğü ve ölüm oranlarının da şaşırtıcı derecede düşük olduğu görülmektedir.

Grafik 8. En yüksek vaka sayısına sahip beş ülkede 100 kişi başına COVID -19 testi yapılma sayısı

En fazla vaka görülen 5 ülke arasında bir karşılaştırma yapıldığında 1000 kişide test sayısı açısından Rusya'nın üstün olduğu görülmektedir (Grafik 8). Rusya bin kişi başına 78.30 test yaparak ile dünya genelinde en çok test yapan ülkeleri arasına girmiştir. Sonucun sadece test sayısından kaynaklandığını kesin olarak söyleyebilmek için diğer birçok faktör dikkate alınmalı ve veri saklanması iddiaları da tam olarak kesinleştirilmelidir.

Alınan Önlemler

- 23 Ocak'ta, Çin sınırına yakın Rus şehri Blagoveshchensk'in, ülkeye erişimi kısıtlandı. Çin'e kültür alışverişi için yapılan resmi ziyaretler iptal edildi.
- 31 Ocak'ta Moskova Sheremetyevo Havalimanı'na uçuşlar haricinde Çin'den gelen yabancıların girişi kısıtlandı, 20 Şubat'ta Çin vatandaşlarının girişi yasaklandı. Geçici askıya alma, istihdam, özel eğitim

ve turizm amacıyla Rusya'ya giren Çinli vatandaşlar için uygulandı. Daha sonrasında bu engellemeler farklı ülkelere yönelik olarak da getirildi.

- 28 Şubat'ta Moskova, karantina önlemlerini ihlal ettiği iddia edilen 88 yabancınn sınır dışı edileceği duyuruldu.
- 23 Mart'ta Rusya, Rus vatandaşlarını ülkeye geri döndürmek ve yabancı vatandaşları ülkelerine geri döndürmek amaçlı uçuşlar hariç, hava yolculuğunu kısıtladı. 25 Mart'ta Rus vatandaşlarının akrabalarının girişine izin vermek için seyahat yasağını gevşetti.
- 28 Mart'ta Rus hükümeti, Belarus sınırı da dahil olmak üzere tüm otomobil, demiryolu, yaya, nehir veya diğer sınır kontrol noktalarını hava yolculuğu kısıtlamalarına benzer istisnalar dışında kapatmaya karar verdi.
- 14 ve 15 Mart tarihlerinde, Eğitim Bakanlığı ile Bilim ve Yüksek Öğretim Bakanlığı bölgelere gerektiğinde uzaktan eğitim sistemine geçmelerini önerdi. 18 Mart'ta tüm Rus okullarının 23 Mart - 12 Nisan tarihleri arasında kapalı olacağı duyuruldu.
- Kültür Bakanlığı 17 Mart'ta kendi yetki alanı altında kalan; müzeler, tiyatrolar, senfoniler ve sirkler dahil olmak üzere tüm kültürel kurumları kapattığını duyurdu.
- Rus mahkemeleri, 10 Nisan'a kadar salgın nedeniyle en acil davalar dışında hizmet vermeyi bıraktı.
- 24 Mart'ta Rus hükümeti, yerel yönetimlere gece kulüplerinin, sinemaların, çocuk eğlence merkezlerinin faaliyetlerini askıya alma, restoran ve kafelerde nargile içmeyi yasaklamalarına yönelik talimatları içeren kararlar kabul etti.
- Merkez Bankası, tüm bankalara parayı müşterilere vermeden veya ATM'lere yüklemekten önce 3-4 gün tutmasını ve nakit geri dönüşüm ATM'lerinin kullanımını kısıtlamasını tavsiye etti.
- 25 Martta ülke çapında ücretli tatil ilan edildi ve Ruslara evde kalma yönünde çağrıda bulunuldu, bu ücretli izin süresi 2 Nisan'da 30 Nisan'a kadar uzatıldı, ek olarak sosyal koruma önlemlerinin bir listesi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin destekleneceği ve maliye politikasındaki değişiklikler açıklandı.
- Birçok bölgede yerel olarak sokağa çıkma yasakları, parsiyel kısıtlamalar yapıldı.
- Ventilatör, kişisel koruyucu ekipmanlarının üretimleri artırıldı ve ek olarak bunlara ilişkin ihracat da yapıldı.
- 12 Mart'ta Moskova'da bir enfeksiyon merkezi kurulmasına başlandı ve 17 Nisan'da biterek hizmete başladı. Moskova'da bulunan 24 Hastane COVID-19'a yönelik yeniden düzenlenerek buna yönelik hizmet vermeye başladı.
- Moskova'da 65 yaş üzeri bireylere evde kalma emri verildi ve maddi destek sağlandı.